

ארבעה עשר.

לילה!

ומשנינן: **מי כתיב "האור בקר"**, שאז היה משתמע ש"אור" הוא "שם דבר", והוא שמו של הבקר?

והלא **"הבקר אור" כתיב!** שה"אור" האמור כאן הוא "שם הפועל", שהבוקר האיר והאנשים שולחו.

ובמאן דאמר, כדרך שאנשים אומרים, **"צפרא נהר"**, הבקר האיר. אבל "אור" שהוא שם דבר, אינו אלא לילה.

ובא הכתוב ללמד, בדרך אגב, דרך הנהגה הראויה, מאחי יוסף, שהמתינו עד שהאיר היום. **וכדרב יהודה אמר רב.** (7)

דאמר רב יהודה אמר רב: לעולם יכנס אדם לעיר מהדרך ב"כי טוב", כאשר השמש

קא פלקא דעתך, הניחה הגמרא עתה, **דמאן דאמר "נגהי" — נגהי ממש** קאמר. שרב הונא סובר שבדקים את החמץ רק בבוקרו של יום ארבעה עשר ולא בלילה שלפניו.

ומאן דאמר "לילי" — לילי ממש קאמר. (5)

מיתבי לרב יהודה ממה שנאמר באחי יוסף [בראשית מד ג] "הבקר אור, והאנשים שולחו". (6)

וסברה הגמרא, שכוונת הכתוב לומר, שבבוקר, הנקרא "אור", שולחו האנשים.

אלמא, מוכח מכאן, כי "אור" — יממא [בוקר] הוא.

וקשיא לרב יהודה, האומר ש"אור" הוא

שמו של היום? וראה שם מה שתירץ.

7. דברי רב יהודה אמר רב, לא הובאו כהמשך לתירוץ הגמרא על המאן דאמר ש"אור" הוא לילי. אלא הם לכולי עלמא. שגם לפי הדיעה הראשונה ש"אור" הוא יממא, באה הגמרא לפרש מה השמיענו הכתוב בכך שאחי יוסף יצאו לאחר אור הבקר. **תוספות ד"ה וכדרב יהודה.**

והמהרש"א כתב, שמרש"י משמע שדברי רב יהודה אמר רב אכן שייכים לתירוץ של הגמרא. כי רש"י מפרש "צפרא נהר", שאחי יוסף המתינו עד שיאיר המזרח, ולא יצאו מעלות השחר. וזה כדברי רב יהודה אמר רב, שיצא אדם בכי טוב, שהוא גם כן בהנץ החמה. אבל לפי מאן דאמר אור הוא יממא, יצאו אחי יוסף מתחילת היום, שהוא בעלות השחר, ואין זה כדעת רב יהודה אמר רב.

מצויין אז בכתיבם, ואור הנר יפה לבדיקה. ורב יהודה סובר, שבעלות השחר יש חשש שמא יתרושל ולא יבדוק מיד, ולאחר מכן כבר לא יוכל לבדוק לאור הנר. לכן תיקנו לבדוק בלילה דוקא, שיש לו הרבה זמן לבדוק כל הלילה. פני יהושע.

5. זה נשאר גם לפי המסקנא, אלא שהגמרא נקטה כן אגב המאן דאמר הקודם, שלא נשאר לפי המסקנא, ש"נגהי" הכונה לנגהי ממש. **תוס'.**

ורש"י לא גרס כלל "ומאן דאמר לילי לילי ממש", שהרי כאמור, אין מקום להסתפק בזה כלל ש"לילי" הוא לילה ממש.

6. הקשה הפני יהושע: מדוע לא הביאה הגמרא תחילה את הראיה דלהלן מ"ויקרא לאור יום" שהוא מוקדם בתורה מ"הבקר אור". ועוד, ששם כתוב במפורש "ויקרא לאור יום", שאור הוא